

تدریس کامل هر درس فارسی حدود ده تا یازده جلسه در نظر گرفته شده است، تا معلمان با آرامش، فرصت انجام کلیه فعالیت‌ها را منطبق با اهداف بیان شده، داشته باشند. تقلیل تعداد درس‌ها از ۲۲ درس به ۱۷ درس با هدف تعمیق و تثبیت مطالب درسی ایجاد شده است تا سطح یادگیری به یادگیری پایا، ارتقا پیدا کند و محتوای آموزشی در ذهن و اندیشه دانش‌آموزان نهادینه گردد. ادبیات فارسی با همه اجزا و ارکان با زندگی روزمره دانش‌آموزان در هم تنیده است؛ لذا با تأکید فراوان از معلمان گرامی درخواست می‌گردد با تعهد و تلاش، برای همه عناصر سازنده کتاب فارسی (متن درس، بخوان و حفظ کن، بخوان و بیندیش، مثل، حکایت، گوش کن و بگو، صندلی صمیمیت، واژه‌آموزی، پیاموز و بگو، نمایش، نگاه کن و بگو، نگارش، خط تحریری، فعالیت‌های تکمیلی، حل جدول، فعالیت‌های املائی، جمله‌سازی) اهمیت قائل شوند. نکات بارز این فصل عبارت‌اند از:

- با توجه به مبتنی بودن مفاهیم هر فصل بر نگرش شبکه‌ای، اهداف کلی فصول در ابتدای فصل آمده است.

- طراحي آموزشی بر اساس ده جلسه برای درس‌های اول فصل و یازده جلسه برای درس‌های پایان فصل، تنظیم شده است. به این ترتیب صفحه فعالیت‌های تکمیلی کتاب نوشتاری، مثل‌ها و حکایات کتاب خوانداری نیز در برنامه زمان‌بندی پیشنهادی قرار می‌گیرد.

- زمان‌بندی هر یک از فعالیت‌ها نشان‌دهنده میزان اهمیت هر یک از آنهاست؛ لذا معلمان به حداکثر زمان در پرداختن به عناوین توجه نمایند. آموزگاران دقت داشته باشند که زمان پیشنهادی مانعی برای تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌های مفید منبعت از خلاقیت آنان در کلاس نیست.

فارسی سوم، نقطه عطف پیوند روح لطیف دانش‌آموزان با مهارت‌های زبان‌آموزی است که در شکلی دل‌نشین و روان در بستر ذائقه کودکانه دانش‌آموزان این پایه، جاری می‌شود. تداوم این جریان زلال بر عهده معلمان دلسوز است که فضای انس دانش‌آموزان با زبان و ادبیات فارسی را مهیا نمایند. روش‌ها، شگردها و پیشنهادهایی که در این فصل به صورت درس به درس ارائه گردیده، تلنگری بر گستره دانش و خلاقیت معلمانی است که خالق زیبایی‌هایی شگرف در کلاس ادبیات فارسی خواهند بود.

● سخنی با معلمان محترم کلاس‌های چند پایه

در نظام آموزش رسمی ما کلاس‌های ۶ پایه بر اساس دو دوره ابتدایی و متوسطه تا سال ۱۳۴۵ رواج داشت و از مهر ماه ۱۳۴۵ آموزش رسمی به سه دوره ابتدایی، راهنمایی و متوسطه تقسیم گردید و دوره آموزش ابتدایی ۵ ساله شد؛ از سال ۱۳۹۱ با تصویب برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران، نظام آموزش ۶+۳+۳ به اجرا در آمد و دوره ابتدایی در شش سال، سازماندهی گردید.

از آغاز تا کنون در نظام آموزشی ما کلاس چند پایه، برنامه آموزشی مستقل از آموزش رسمی و دارای معلم و کتاب ویژه نبوده است و این خود سرآغاز پیدایی گره‌ها و مشکلات آموزشی است.

مقصود از کلاس‌های چند پایه «کلاسی است با حضور دانش آموزان دو یا چند پایه تحصیلی که با تدریس یک معلم و در یک کلاس درس تشکیل و اداره می‌شود». (آقازاده و فضلی، ۱۳۸۴، مقدمه).

برخی از مشکلات این گونه مدارس:

- ۱- مشکل نیروی انسانی: در کلاس چند پایه، معلم علاوه بر تدریس محتوای آموزشی همه برنامه‌های درسی، امور اداری مربوط به مدیر، متصدی امور دفتری، و وظایف مربی بهداشت، معلم ورزش و... را به عهده دارد.
- ۲- الگوی آموزشی: آموزش چند پایه، به دلیل داشتن شرایط ویژه، نیازمند تغییر و طراحی الگوی ویژه است.
- ۳- آموزش: معمولاً معلمان برای تدریس در این کلاس‌ها، آمادگی،

اطلاعات و تجربیات مناسب ندارند و از آموزش لازم و ویژه که زمینه‌ساز تجربه عملی و تفکر جدی درباره تدریس چندپایه باشد؛ برخوردار نیستند.

۴- سازماندهی برنامه درسی: برنامه درسی غیر قابل انعطاف و پایه‌محور، مشکل دیگری است که در آموزش چند پایه وجود دارد؛ آموزش مطالب و مفاهیم یکسان با کلاس‌های عادی، در زمان کم با حجم زیاد و کمبود امکانات برای معلمی که معمولاً آموزش خاصی ندیده، معلم را به آزمایش و خطا دچار می‌کند.

۵- موقعیت جغرافیایی، اقتصادی، فرهنگی: اکثر کلاس‌های چند پایه (۳۰ درصد کلاس‌های روستایی) در مناطق محروم روستایی، مناطقی با جمعیت کم، کمبود امکانات، مشکلات اقتصادی با تفاوت‌های زبانی و گویش‌های محلی (مسئله دوزبانگی) قرار دارند.

۶- وقت: یکی از مشکلات معلمان چندپایه کمبود وقت است. براساس استانداردهای جهانی آموزش و پرورش، مدت آموزش به طور متوسط ۳۱۱ دقیقه در روز است. در مدارس ابتدایی کشور ما در حدود ۲۴۰ دقیقه در روز است، این مدت زمان برای هر پایه در کلاس پنج پایه به طور متوسط ۵۰ دقیقه، چهار پایه ۶۰ دقیقه، سه پایه ۸۰ دقیقه و دو پایه ۱۲۰ دقیقه است. (آقازاده، محرم و فضلی، ۱۳۸۴)

برنامه درسی فارسی با توجه به این مسائل و واقعیت‌های موجود در فضای آموزش رسمی کشور، طراحی شده و کتاب فارسی نیز بر پایه همین نگرش تدوین و سازماندهی گردیده است و روح برنامه با اصل انعطاف‌پذیری، همخوانی دارد.

توجه به نکات زیر در آموزش فارسی در کلاس‌های چندپایه مؤثر است:

● تعداد دروس از بیست و دو درس به هفده درس کاهش پیدا کرده و این کاهش باعث آزاد شدن زمان بسیار زیادی خواهد شد.

● ارتباط بین مطالب کتاب‌های پایه دوم و ششم با کتاب سوم بسیار بالا و منطقی است و تدریس به پایه‌های پایین‌تر بازآموزی را در پایه‌های بالاتر و بالعکس پیش‌خوانی را در پایه‌های پایین‌تر باعث می‌شود.

● در صورت رعایت لحن ادبی شعر، متن درس‌ها و بخوان و بیندیش، فضای التذاذ برای دیگر دانش‌آموزان پایه‌های موجود در یک کلاس ایجاد خواهد شد.

● اکثر فعالیت‌های خوانداری و نوشتاری به صورت فعالیت‌هایی که در گروه انجام می‌شود پیش‌بینی گردیده؛ لذا فرصتی را به معلم می‌دهد تا نسبت به نظارت و هدایت فرایند آموزش همزمان سایر پایه‌ها اهتمام ورزد.

● روش‌های آموزش املا به صورت‌های مختلف و خلاقانه پیشنهاد گردیده است، معلمین محترم می‌توانند در تدریس املا می‌آموزشی، تمام پایه‌ها را در یک زنگ درگیر نمایند.

● صندلی صمیمیت یکی دیگر از فعالیت‌های بارز در این کتاب جهت تقویت مهارت سخن گفتن و شکوفا ساختن استعداد سخنوری و تقویت حس اعتماد به نفس در دانش‌آموزان می‌باشد، معلم می‌تواند با توجه به توانایی راهبری کلاس بسیاری از موضوعات کتاب تعلیمات اجتماعی، هدیه‌های آسمان و حتی مباحثی از علوم و ریاضی را با این قسمت تلفیق نماید.

● ملزم کردن دانش‌آموزان به حفظ شعر، حافظه آنها را تقویت خواهد کرد. در آموزش فعالیت مذکور پیشنهاد شده هر روز چند دقیقه به صورت همخوانی مبادرت به حفظ شعر شود، به این ترتیب دانش‌آموزان دیگر پایه‌ها هم می‌توانند در این فعالیت شرکت نمایند.

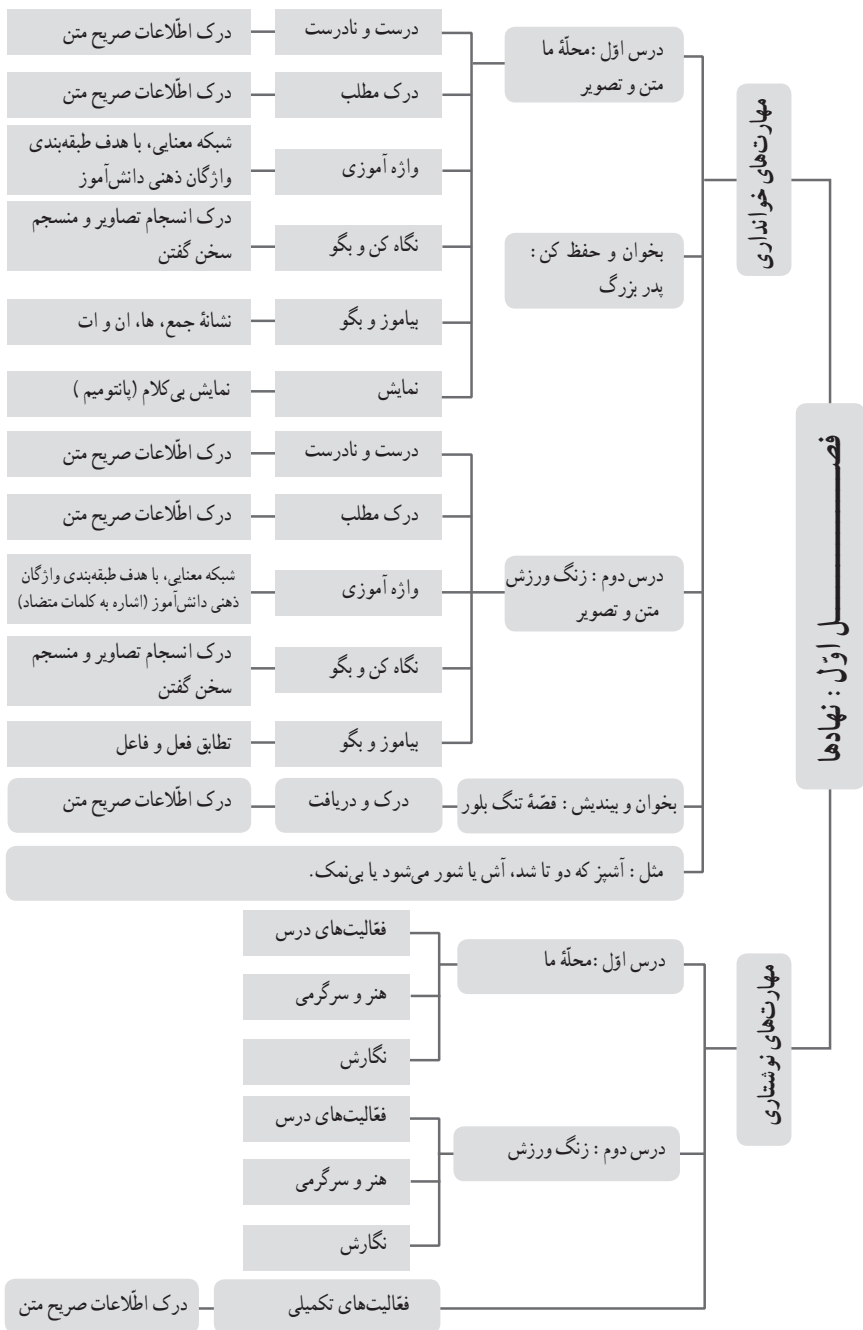
● در صورت نبود لوازم پخش صوت برای استفاده از کتاب گویا یا متن‌های شنیداری، دانش‌آموزان پایه‌های بالاتر می‌توانند با نظارت معلم این کار را انجام دهند.

● دانش‌آموز پایه بالاتر به عنوان «معلم یار»، می‌تواند در تمرین خواندن متون، با (راهنمایی و نظارت معلم) که به صورت خطابی، سطرخوانی، دکلمه خوانی و جمله خوانی انجام می‌گردد، بسیار مؤثر باشد.

یکی از موضوع‌های مهم در اجرای موفق برنامه آموزش در کلاس‌های چند پایه، مدیریت درست و دقیق زمان و برنامه‌ریزی سنجیده برای این کار است. از این رو انتظار می‌رود آموزگاران گرامی با هماهنگی معاونت آموزشی و بنا بر تشخیص خود و با توجه به میزان پیشرفت فرایند یاددهی - یادگیری و توانایی فراگیران و نیز شرایط ویژه اقلیمی در اجرای بهینه و مؤثرتر آموزش گام بردارند.

فصل اوّل: نهادها

درس اوّل: محلّه ما • درس دوم: زنگ ورزش

اهداف فصل اول: نهادها

- ۱- آشنایی با نهادهای اجتماعی، فرهنگی و ورزشی
- ۲- تقویت مهارت روخوانی
- ۳- تقویت مهارت درک متن و بهبود سواد خواندن
- ۴- تقویت توانایی حفظ شعر
- ۵- توانایی کاربرد ضرب‌المثل در گفته‌ها و نوشته‌ها
- ۶- تقویت مهارت رونویسی، املا و نگارش
- ۷- تقویت مهارت سخن گفتن و درک ارتباط منطقی بین تصاویر
- ۸- تقویت دقت بصری
- ۹- توجه به رفتارهای غیرکلامی در انتقال پیام
- ۱۰- پرورش علاقه‌مندی به زیبانویسی
- ۱۱- طبقه‌بندی واژگان ذهنی
- ۱۲- آشنایی با نکته دستوری تطابق فاعل و فعل
- ۱۳- تقویت تفکر منطقی از طریق طبقه‌بندی ذهنی

جدول پیشنهادی مواد کمک آموزشی موردنیاز مربوط به فصل اوّل

عنوان	رسانه و ابزار
درس اوّل : محله ما	۱- ویدئو پروژکتور برای پخش فیلم مستند از یک محله. ۲- رایانه و نمایش عکس‌هایی از محله‌های قدیمی. ۳- دوربین عکاسی برای تهیه عکس‌های مستند از محله زندگی دانش‌آموزان.
بخوان و حفظ کن (شعر پدر بزرگ)	کتاب گویا (ضبط یا رایانه).
درس دوم : زنگ ورزش	۱- تصاویری از ورزش‌های مختلف. ۲- تصاویر ورزشکاران موردعلاقه دانش‌آموزان. ۳- نرم‌افزار موسیقی مفرح و مناسب با دنیای کودک برای انجام ورزش صبحگاهی.
بخوان و بیندیش (دختر تنگ بلور)	آلبوم تصاویر زیبایی از موزه‌ها.
مثل	کتاب‌های ضرب‌المثل برای معرفی به دانش‌آموزان.
خط تحریری	نمونه آثار خوش‌نویسی

● درس اول: محله ما

■ اهداف

■ اهداف

- ۱- معرفی محله به عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی به دانش‌آموزان
- ۲- آشنایی دانش‌آموزان با وظایف خود در خصوص محله زندگی
- ۳- ایجاد درک گسترده از ارزش‌های اجتماعی، اخلاقی، اقتصادی و فرهنگی محله در دانش‌آموزان
- ۴- طبقه‌بندی واژگان ذهنی دانش‌آموزان
- ۵- آشنایی با تکواژه‌های جمع (ها، ان، ات)
- ۶- تقویت رفتارهای غیرکلامی و افزایش دقت بصری

■ آموزش

■ جلسه اول

۱- تدریس درس	۳۰ دقیقه
۲- درست و نادرست و درک مطلب	۱۵ دقیقه

توجه: این زمان‌بندی، پیشنهادی است و شامل آماده‌سازی کلاس و جمع‌بندی پایان وقت نیز می‌شود.

۱- تکواژ کوچک‌ترین واحد معنادار یا معنی‌ساز زبان است. در اینجا تکواژ جمع نوعی تکواژ صرفی است که معنای جمع را به واژه پایه می‌افزاید.

■ روش‌های تدریس پیشنهادی

بحث گروهی، گردش علمی، ایفای نقش

● بحث گروهی

برای انجام این روش بعد از ایجاد انگیزه دربارهٔ موضوع، از طریق بخش فیلم و یا نمایش تصاویر زیبا از محله، دانش‌آموزان را گروه‌بندی کنید. سپس موضوع «محله» را به عنوان یک نهاد اجتماعی مطرح نمایید. به دانش‌آموزان فرصت دهید تا در گروه به بحث و اظهار نظر بپردازند و دانش خود را به هم‌گروهی، منتقل نمایند. در این فاصله به گروه‌ها سرزده و در بحث مشارکت کنید. بعد از آنها بخواهید نتیجهٔ بحث خود را در گروه جمع‌بندی نمایند. سپس نتایج بحث گروه‌ها را در کلاس به تبادل نظر بگذارید و کنترل عمومی بحث را به عهده بگیرید تا از مسیر خارج نشود. مطالب موردنظر را از بحث دانش‌آموزان استخراج و تدریس خود را کامل کنید. منظور از گفتگوی منظم و منسجم در بحث گروهی دانش‌آموزان پایهٔ سوم دبستان، سازماندهی بخش‌های مختلف محله و گفتگو دربارهٔ آنهاست.

● خوانش متن

به دانش‌آموزان فرصت بدهید تا ابتدا به صورت فردی و صامت‌خوانی یک بار از متن درس بخوانند. بعد از آن با رعایت صوت، لحن، آوا و تکیه‌گاه‌ها متن را برای دانش‌آموزان بخوانید و توجه آنها را به نکات مهم خواندنی جلب کنید.

● درک مطلب

در فصل اول کتاب، فقط بر درک اطلاعات صریح متن تأکید می‌شود و به این وسیله، تمرکز خوانداری و حافظهٔ دانش‌آموز

تقویت خواهد شد. سؤالات درک متن درس در دو قسمت طراحی شده که بخش اول (درست و نادرست) درک اطلاعات صریح متن را می‌سنجد. نکته بسیار مهم این است که هر دانش‌آموز خود به سؤال پاسخ دهد. برای این کار، پیشنهاد می‌شود هر دانش‌آموز علائمی در اختیار داشته باشد و در موقع طرح سؤال (درست و نادرست) از آنها استفاده کند.

مثال: در رنگ هنر آدمک‌هایی به رنگ سبز و قرمز با مقوا بسازند و به نی وصل کنند. اگر جمله‌ای که می‌خوانید درست بود، دانش‌آموز آدمک سبز را بلند کند و اگر جمله، نادرست بود، از آدمک قرمز استفاده کند.

بخش دوم سؤالات درک متن، تحت عنوان درک مطلب ارائه شده است. در بخش درک مطلب، سه سؤال طرح شده است که در سؤال اول اطلاعات صریح متن پرسش می‌شود. سؤال دوم که در کلیه دروس وجود دارد، بحث دربارهٔ پیام و مفهومی است که متن درس آموزش داده است. یکی از اهداف طرح این سؤال، مراجعه دانش‌آموز به دانش پیشین خود دربارهٔ موضوع است. یکی از عواملی که در افزایش درک متن بسیار مهم است، پر کردن خلأهای متن با دانسته‌های قبلی خواننده است. دانش‌آموزان برای پاسخ به سؤال دوم مجبورند از فضای متن فراتر رفته و از دانش گذشته خود استفاده کنند. به این ترتیب دانش‌آموز یاد می‌گیرد هنگام پاسخ‌گویی به سؤالاتی که نیاز به استنباط و تفسیر اطلاعات متن دارد، به دانش پیشین خود مراجعه کند.

سؤال سوم درک مطلب خالی گذاشته شده است. با توجه به فرایندی که در آموزش درک متن مورد نظر است، لازم است سؤال به گونه‌ای طراحی شود که مربوط به درک اطلاعات صریح متن باشد. پیشنهاد می‌شود سؤال درس اول را معلم طرح کند و برای درس دوم، دانش‌آموزان سؤال طرح کنند. یکی از روش‌های فراسناختی در تقویت درک متن، طرح سؤال از متن است؛ بنابراین پرداختن به سؤال سوم در افزایش درک متن دانش‌آموزان بسیار مؤثر است. اهمیت درک متن و مسئله ضعف دانش‌آموزان ایران در درک

متن، ایجاب می‌کند یک سوم از وقت کلاس به آموزش آن اختصاص داده شود. لازم است توجه شود که تمامی دانش‌آموزان به سؤال‌ها پاسخ دهند. برای این منظور باید ابتدا به آنها زمان دهیم تا فکر کنند و به سؤال‌ها پاسخ دهند.

■ جلسه دوم	
۱- واژه‌آموزی	۲۰ دقیقه
۲- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه

● واژه‌آموزی

واژه‌آموزی درس اول، به نوعی رابطه معنایی جزءواژگی را نشان می‌دهد. این رابطه، نوعی رابطه سلسله مراتبی است که میان اجزا و کل تشکیل‌دهنده آن اجزا برقرار می‌شود. در واقع شهر به عنوان کل در نظر گرفته شده است؛ هر شهر، شهرداری دارد؛ بیمارستان دارد؛ دانشگاه دارد، شهربازی دارد و محله هم دارد. اینها اجزای شهر هستند. محله به نوبه خود از خیابان، کوچه، نانوائی، پارک و غیره تشکیل شده است. هر جزء به نوبه خود از اجزایی تشکیل می‌شود و شبکه می‌تواند گسترده‌تر شود. هدف از واژه‌آموزی این درس طبقه‌بندی واژگان ذهنی دانش‌آموزان است که احتیاج به تمرین زیاد در کلاس دارد.

برای فعالیت واژه‌آموزی پیشنهاد می‌شود، دانش‌آموزان گروه‌بندی شوند. بعد از این که گروه‌بندی انجام شد، حوزه‌های مختلف واژگانی را برای گروه، تعیین کنید. (مثلاً گروه تلاش، همه کلماتی را که با شنیدن کلمه زمستان به یاد می‌آورند، روی کارت‌ها بنویسند و آنها را دسته‌بندی نمایند.)

ممکن است شما دسته‌های کلمات را به صورت کارت از قبل آماده کرده باشید و بین گروه‌ها توزیع نمایید و یا فقط به کشیدن نمودار شبکه معنایی از سوی گروه‌ها روی یک برگه کار (آزمون عملکردی) بسنده کنید. مهم این است که واژه‌آموزی به بهترین شکل اتفاق بیفتد. سپس نمایندگان گروه‌ها، شبکه و کارت‌های دسته‌بندی خود را روی تابلو به بقیه گروه‌ها نشان می‌دهند. در انتها با ارجاع دادن بچه‌ها به کتاب درسی، این فعالیت را می‌توان در کلاس تکمیل کرد.

● **نکته:** با توجه به اینکه در جلسه سوم، صفحه اول کتاب نگارش در کلاس انجام می‌شود و سؤال سوم این صفحه در تمام درس‌ها، مربوط به واژه‌آموزی است؛ لذا این فعالیت قبل از نگاه کن و بگو تدریس می‌شود تا در جلسه بعد دانش‌آموزان در پاسخ‌گویی به پرسش‌های کتاب نگارش مشکلی نداشته باشند.

● تمرین خواندن

عوامل مؤثر در خواندن عبارت‌اند از:

● شرایط جسمانی

● آمادگی ذهنی

● موفقیت در گوش‌دادن و سخن‌گفتن

● رشد عاطفی و اجتماعی

● همکاری و هماهنگی والدین و معلمان

شایسته است همکاران محترم، با در نظر گرفتن این

عوامل، وضعیت خواندن دانش‌آموزان را بهبود بخشند.

در تمرین روان‌خوانی، با تقسیم‌بندی سطرهای

متن درس، فرصت خواندن را برای همه بچه‌ها فراهم نمایید.

درست خواندن کلمات با رعایت سرعت منطقی (پرهیز از تندخوانی و

کندخوانی) و تنظیم آهنگ صدا (نه بلند، نه کوتاه) به صورتی که قابل شنیدن

باشد، هدف اصلی این تمرین است.

■ جلسه سوم

۱- فعالیت‌های نوشتاری	۲۵ دقیقه
۲- نگاه کن و بگو	۲۰ دقیقه

● صفحه اول کتاب نگارش

در اولین صفحه فعالیت درس، فرایندی در آموزش املا مورد نظر

بوده است. در این فرایند ابتدا دانش‌آموز کلمه‌هایی را که ارزش املائی دارند،

می‌خواند. در واقع گام اول در املاي یک کلمه، خواندن صحیح آن است. در گام بعد در متن به جستجوی کلمه‌ها می‌پردازد. این امر سبب می‌شود صورت کلمه در حافظه دیداری دانش‌آموزان ثبت شود. در آخر وقتی از روی کلمه‌ها می‌نویسد، املاي آنها در ذهن دانش‌آموزان نهادینه می‌شود. سؤال اول و دوم صفحه اول کتاب نگارش در هر درس مربوط به املا است.

تمرین‌های این صفحه، ابتدا به صورت فردی توسط هر دانش‌آموز، در کلاس انجام شود. سپس دانش‌آموزان پاسخ‌های خود را در گروه به یکدیگر نشان داده، درصد رفع اشکالات احتمالی برآیند. نظارت بر انجام درست فعالیت‌ها در کلاس، و ارائه پاسخ‌های درست و منطقی به دانش‌آموزان ضروری است.

در تمرین سوم نوشتن کلمات خاصی مورد نظر نیست؛ هر کلمه‌ای که به ذهن دانش‌آموز برسد و مرتبط با شبکه معنایی باشد، درست است. چنان که قبلاً ذکر شد، هدف، طبقه‌بندی واژگان ذهنی دانش‌آموز است.

• مثال :

• نگاه کن و بگو

هدف از این فعالیت، درک فرایند تصاویر و سخن گفتن منسجم درباره آن است. لذا لازم است معلمان گرامی، دانش‌آموزان را از پراکنده‌گویی دور کرده، درک ارتباط منطقی تصاویر را در ذهن دانش‌آموز تقویت کنند.

اگر امکان بزرگ نمودن تصاویر را در قالب نگاره‌های تصویری دارید، این کار را انجام داده و تصاویر را با رعایت توالی موضوعی روی تابلو بچسبانید. در غیر این صورت بچه‌ها کتاب را باز کرده، در گروه درباره آنچه می‌بینند، با هم گفت‌وگو کنند. سپس از نمایندگان گروه‌ها بخواهید که یک به یک جلوی کلاس بیایند و به تصاویر نگاه کنند و درباره آنها سخن بگویند. همواره به رعایت نوبت و ایجاد فرصت برای همه دانش‌آموزان توجه شود.

مهارت سخن گفتن در هشت درس اول کتاب، در قالب فعالیت «نگاه کن و بگو» ارائه شده است. در این فرصت دانش‌آموزان به کمک تصویر، مطالب را در ذهن خود طبقه‌بندی می‌کنند و منسجم سخن گفتن را یاد می‌گیرند. از درس نهم به بعد، فعالیت «صندلی صمیمیت» این هدف را تقویت می‌کند.

■ جلسه چهارم

۱- املا	۲۵ دقیقه
۲- پیاموز و بگو	۲۰ دقیقه

● املا

آموزش املا یک رکن اساسی در کلاس است. به همکاران توصیه می‌کنیم برای سنجش مهارت املا نویسی، از املائی تقریری (املائی گروهی یا پای تخته‌ای) استفاده کنند.

● پیاموز و بگو

در فعالیت «پیاموز و بگو» یادآوری چگونگی جمع بستن کلمات و معرفی نشانه‌های جمع «ها، ان، ات» انجام می‌پذیرد. روش پیشنهادی این است که از قبل، برگه‌های آزمون

عملکردی، آماده شود. کلماتی روی برگه‌ها نوشته شود تا دانش‌آموزان در گروه هر کلمه را با خط به نشانه جمع بالای صفحه، وصل کنند و سپس کلمات جمع را زیر صفحه بنویسند. برگه‌های کار را روی تابلو نصب کنید تا اعضای گروه‌های دیگر ببینند و نظر خود را اعلام نمایند. سپس این بخش را از روی کتاب خوانده، آموزش را کامل کنند.

● چند نکته در مورد نشانه جمع

- نشانه جمع به دنبال اسم ظاهر می‌شود. دو نشانه «ها» و «ان» بیش از همه کاربرد دارد.
- در شکل جمع همه اسم‌ها، نشانه «ها» به کار می‌رود.
- در گفتار و نوشتار رسمی، با اسم انسان و برخی اسم‌های جانداران و گیاهان، «ان» به کار می‌رود. مثال: زنان
- با اسم غیرجاندار، نشانه جمع «ها» ظاهر می‌شود. مثال: درخت‌ها
- در اسم‌های مختوم به مصوت پایانی «ا» [a] و «ی» [i]، نشانه جمع «ان» به صورت «یان» ظاهر می‌شود. مثال: دانایان – روحانیان.
- در اسامی مختوم به مصوت پایانی «ِ» (ه / ه) [e] نشانه جمع «ان» به صورت «گان» ظاهر می‌شود. مثال: فرشتگان – زندگان

■ جلسه پنجم	
۱- فعالیت‌های نوشتاری	۲۰ دقیقه
۲- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه

● صفحه دوم کتاب نگارش

دانش‌آموزان تمرین‌ها را یک به یک در کلاس می‌خوانند و به صورت فردی انجام می‌دهند. سپس زمانی کوتاه در اختیارشان بگذارید که پاسخ‌های خود را بررسی کنند تا بخشی از آموزش توسط گروه همسال اتفاق بیفتد. حتماً پاسخ‌ها را بازخوانی کنید و دانش‌آموزان

را در یافتن پاسخ صحیح یاری نمایید.

● تمرین خواندن

روخوانی متن درس توسط همهٔ بچه‌ها به انجام برسد. اگر هر دانش‌آموز مقدار کمی هم بخواند، همان میزان تمرین نیز بر تقویت مهارت خواندن وی تأثیرگذار است.

■ جلسهٔ ششم	
۱- نمایش	۲۵ دقیقه
۲- تمرین خواندن	۲۰ دقیقه

● نمایش

مقصود از نمایش، بروز افکار، احساسات، عواطف و تظاهر آنها است، به نحوی که بر چهره و دیگر اعضا و اندام‌های بدن در ایفای نقش پدیدار گردد. نمایش، یکی از فعالیت‌های مورد تأکید در برنامهٔ درسی زبان‌آموزی است که اجرای مطلوب آن به تحقق بسیاری از اهداف زبان‌آموزی می‌انجامد. دانش‌آموزان را قبل از اجرای نمایش گروه‌بندی کنید. از آنها بخواهید تا برای اجرای بهتر آن با یکدیگر گفت‌وگو کنند. هیچ‌وقت به خاطر نبودن امکانات، اجرای نمایش را متوقف نکنید. زیرا دانش‌آموزان خود امکانات مورد انتظار را فراهم می‌سازند. دانش‌آموزان دوست دارند بازیگر باشند تا تماشاگر؛ بنابراین طوری برنامه‌ریزی کنید تا نوبت بازی به همهٔ دانش‌آموزان برسد. پس از اتمام بازی پانتومیم از دیگر بچه‌ها بخواهید تا موضوع را حدس بزنند و دربارهٔ آن گفت‌وگو کنند و احساس خود را از پانتومیم (نمایش بی‌کلام) بیان کنند. هدف از اجرای پانتومیم افزایش دقت بصری دانش‌آموزان است. آنها باید خوب ببینند، دیده‌های خود را با تجربه‌های پیشین خود تلفیق کنند و نتیجه‌گیری نمایند. این یک فرایند ذهنی است که انجام آن سبب افزایش قدرت تفکر در دانش‌آموزان می‌شود و درک آنها را تقویت می‌کند.

● تمرین خواندن (تأکید بر لحن، آوا و آهنگ مناسب)

چنان‌که در فصل اول ذکر شد، روخوانی سطوحی دارد که یکی از گام‌های اول آن، خواندن درست و روان یک متن است. گام بعدی روخوانی، رعایت لحن و آهنگ متن با توجه به شرایط موجود و متناسب با فضای حاکم بر متن است. در کلاس‌های درس معمولاً به روخوانی صحیح متن توجه می‌شود اما لحن و آهنگ آن مغفول می‌ماند؛ لذا آموزش خواندن ناقص می‌شود. برای رفع این مشکل در هر درس، یک جلسه به آموزش خواندن با لحن و آهنگ مناسب اختصاص می‌یابد. فرض بر این است که دانش‌آموزان تا جلسه ششم روخوانی درس را آموخته باشند و در این جلسه می‌توان به آموزش لحن در خواندن پرداخت. برای آموزش لحن، ابتدا از چهار دانش‌آموز که لحن خواندن متفاوتی دارند، بخواهید بند اول درس را به ترتیب بخوانند و دیگران کتاب را ببندند و فقط بادقت گوش کنند. به این ترتیب توجه دانش‌آموزان به لحن‌های مختلف به هنگام خواندن و تفاوت آن در اثرگذاری بر شنونده جلب می‌شود.

در ادامه به دانش‌آموزان بگویید که هر متن، لحن و آهنگ خاصی دارد. متن درس اول، متن روایی – داستانی است. شما می‌توانید به دانش‌آموزان بگویید متن، داستانی است. لحن متن روایی، آهنگی نرم و ملایم دارد که شنونده را مشتاق و منتظر شنیدن بقیه ماجرا می‌کند. نکاتی که در خواندن متن روایی، مهم هستند، عبارتند از:

۱- در لحن روایی از تک لحنی خواندن متن پرهیز کنید و به تناسب شخصیت‌ها به تغییرات مناسب آهنگ توجه کنید؛ برای مثال لحن شخصیت «امید» با لحن شخصیت «مادر امید» متفاوت است.

۲- رعایت سرعت مناسب خواندن در تأثیرگذاری، مهم است.

۳- با رعایت دقیق فراز و فرودهای آوایی متناسب با جریان

داستان، حالت کشش و انتظار در شنونده برانگیخته می‌شود

و با ایجاد گسست‌های آوایی و وصل و درنگ‌های

مناسب، او را به گوش‌دادن ترغیب می‌کنیم.

۴- کلماتی را که می‌خواهید تأثیرگذار

باشند، برجسته کنید. این کار با رعایت

«تکیه» محقق می‌شود. به عنوان

نمونه، وقتی می‌خواهید «بوی نان تازه» را در متن برجسته کنید تا حس خوبی در شنونده ایجاد کند، کلمات آن را با فشار آوایی بر زبان آورید.

۵- بهتر است در میانه متن‌ها، (و) به صورت $\dot{u}$ خوانده شود تا امتداد آوایی کلام حفظ شود، به عنوان نمونه در خط دوم درس «او در کلاس سوم، ثبت‌نام کرده بود و هنوز به محله جدید، عادت نکرده بود.» این مطلب از اهمیت زیادی برخوردار است که متأسفانه در کلاس کمتر به آن توجه می‌شود. رعایت این نکته در خواندن شعر نیز ضروری است.

۶- مکث کردن از ابزارهای زیبایی لحن در خواندن است که باید به آن توجه شود؛ «مکث» بر زیبایی خواندن تأثیر می‌گذارد.

لازم به یادآوری است که در تولید لوح فشرده کتاب گویا، لحن خواندن متناسب با فضای متن، مورد توجه قرار گرفته است؛ بنابراین استفاده از آن در کلاس درس کمک مؤثری به آموزش لحن خواندن است.

■ جلسه هفتم

۴۵ دقیقه

۱- فعالیت‌های نوشتاری

● صفحه سوم کتاب نگارش (هنر و سرگرمی)

در این صفحه، نکات مربوط به زیبا نوشتن در خط تحریری با توجه به لوح فشرده آموزش خوش‌نویسی، به دانش‌آموزان یادآوری می‌شود.

در تمرین دوم این صفحه بر مهارت جمله‌سازی دانش‌آموزان تأکید شده است. در پایه سوم باید دانش‌آموزان را به تولید جملاتی

که حاوی مطالب بهتر باشد، راهنمایی نمایید. علاوه بر ساختار درست جمله و قرار گرفتن واژگان در جایگاه مناسب خود به لحاظ نقش دستوری، بر نوشتن جملاتی زیبا و پرمحتوا تأکید شود. تمرین‌های جمله‌سازی تا پایان کتاب، طوری طراحی شده است که به رشد و تقویت مهارت نگارش کمک می‌کند.

● پاسخ‌گزینه‌های جدول

- ۱- نماز   ۲- بازار   ۳- قنادی   ۴- مغازه
۵- بوستان   ۶- ثبت‌نام

حلّ جدول علاوه بر جنبه سرگرمی به تثبیت شکل درست برخی از کلمات در ذهن دانش‌آموز کمک می‌کند. همچنین به تقویت حافظه دانش‌آموز می‌انجامد و فضای کلاس را نشاط‌انگیز و یادگیری را جذاب می‌کند.

■ جلسه هشتم	
۱- فعالیت‌های نوشتاری	۲۵ دقیقه
۲- مرور آموخته‌ها	۲۰ دقیقه

● صفحه چهارم کتاب نگارش

چنان که در فصل اول اشاره شد، نوشتن یکی از مهارت‌های زبانی است که از طریق آن نویسنده می‌تواند عقاید، باورها، احساسات و تجربه‌های خود را به شکل نوشتاری به مخاطب انتقال دهد. هر قدر نویسنده، منسجم‌تر بنویسد، خواننده بهتر مطلب را درک می‌کند. آموزش

نگارش منسجم، موضوعی است که در فارسی سوم به آن توجه شده است. نوشتن مراحل دارد. در سال اول و دوم ابتدایی دانش‌آموزان با نمادهای خطی آشنا شدند و املاهای کلمات را آموختند و کلمه‌ها را در کنار هم قرار داده، جمله نوشتند. به عبارت دیگر وقتی دانش‌آموزان به پایه سوم ابتدایی می‌آیند، نگارش آنها در حد جمله‌سازی است. اگر در فرایند آموزش بخواهیم یک گام فراتر برویم، لازم است در پایه سوم به دانش‌آموزان آموزش دهیم که جملات را کنار هم قرار دهند و یک متن کوتاه تولید کنند. منظور از متن کوتاه یک بند است که در فارسی سوم در آموزش نگارش، بندنویسی هدف اصلی است و اثناویسی به سال‌های بعد موکول خواهد شد.

در کتاب نگارش، صفحه چهارم هر درس به آموزش بندنویسی اختصاص دارد. در واقع به جز درس آزاد، شانزده صفحه نگارش در هر درس، به گونه‌ای طراحی شده است که کاملاً هدفمند و گام به گام، اصول نگارش بند به شیوه علمی آموزش داده می‌شود. پیشنهاد می‌گردد در ابتدای سال تحصیلی، معلمان شانزده صفحه نگارش را به دنبال هم مطالعه کنند تا با این فرایند آشنا شوند.

در صفحه نگارش درس اول، دانش‌آموز با شکل ظاهری بند که شامل چند جمله است، آشنا می‌شود. در این صفحه او به کمک تصاویر، جملاتی را می‌نویسد که با هم مرتبط هستند و در ادامه فقط یاد می‌گیرد که چند جمله را کنار هم بنویسد و یک متن کوتاه را تولید کند. این متن کوتاه، شبیه یک بند است. در گام اول، هدف تنها آشنایی با بند از نظر شکل ظاهری است و انتظار بیشتری از دانش‌آموز نداریم. اگر بندی که نوشته‌اند به لحاظ معنایی منسجم نیست و اشکالاتی دارد، مهم نیست. باز تأکید می‌شود همین که چند جمله کنار هم نوشته شوند، کافی است. در درس بعد وقتی دانش‌آموز نوشتن بند را با روش صحیح آموخت، می‌توان مجدداً به این صفحه برگشت و از دانش‌آموزان خواست با شیوه «قضاوت عملکرد» نوشته خود را بررسی کنند.

● **تذکر مهم:** مطالبی که در انتهای صفحه نگارش در داخل کادر ارائه شده است، تنها

با هدف کمک به دانش‌آموز در جمع‌بندی مطلب است. لازم است معلمان گرامی توجه کنند که از این مطالب سؤال طرح نکنند و اجازه بدهند دانش‌آموز در عمل و هنگام نوشتن، آن را بخواند و به نتیجه‌گیری ذهنی برسد.

● مرور آموخته‌ها

در بخش دوم زنگ، با هدف تثبیت و تعمیق آموخته‌ها، به مرور مطالب فصل پردازید.

■ جلسه نهم	
۱- بخوان و حفظ کن	۲۵ دقیقه
۲- ارزشیابی از فعالیت‌های درس	۲۰ دقیقه

● بخوان و حفظ کن

شعر، ذوقی و عاطفی است و حاصل جوشش‌های درونی افراد است. هر شعر به تناسب حال و هوای محتوایی، لحن و آهنگ مناسبی دارد که باید در خواندن به آن توجه شود. شعر در کوتاه‌ترین، موجزترین، خوش‌آهنگ‌ترین و مناسب‌ترین هم‌نشینی واژه‌ها، ما را با معانی و دنیای سرشار از خیال و احساس آشنا می‌کند.

شعر «پدر بزرگ» از آقای ناصر کشاورز، از نظر موضوعی با عنوان فصل و درس، پیوستگی دارد. از جمله آثار شاعر می‌توانید کلاغ زرد، من و مرغابی‌ها، دانه‌ها، گنجشک‌ها، پروانه‌ها، پاییز خانم، باغ قشنگ و آواز رنگارنگ را به دانش‌آموزان معرفی کنید.

بهتر است شعر به صورت گروهی خوانده شود. اگر در ابتدای هر فصل کتاب، هر

روز کلاس درس فارسی را با همخوانی "شعر بخوان و حفظ کن" آغاز کنید، تا پایان فصل، کل دانش‌آموزان، شعر را حفظ خواهند کرد.

شایان ذکر است نیازی به نوشتن معنای ابیات نیست و معرفی قالب شعرها نیز ضرورت ندارد. آنچه اهمیت دارد این است که با درست خواندن شعر و رعایت تکیه‌های آوایی، فضای التذاذ از شعرخوانی را برای دانش‌آموزان فراهم کنیم.

● **توجه:** لوح فشرده «کتاب گویا» با هدف پرورش سواد شنیداری و تقویت خوانش معیار تولید شده است. به کارگیری این ابزار برای آشنایی دانش‌آموزان با خواندن معیار زبان فارسی ضروری است.

● ارزشیابی از فعالیت‌های درس

ارزشیابی از فعالیت‌های درس می‌تواند در قالب آزمون‌های مداد کاغذی طراحی شود یا به صورت شفاهی انجام پذیرد. نتیجه ارزشیابی را در دفتر ثبت فرایند آموزشی بنویسید تا در موقع نیاز، گزارش‌دهی از عملکرد دانش‌آموز به اولیا و یا به خود او با هدف ایجاد پیشرفت، تسهیل گردد.

■ جلسه دهم	
۱- ارزشیابی مهارت خواندن	۲۰ دقیقه
۲- املا	۲۰ دقیقه

● ارزشیابی مهارت خواندن

در ارزشیابی از مهارت خواندن به نکات ذیل توجه کنید:

- ارزشیابی را زمانی انجام دهید که اکثر بچه‌های کلاس به اندازه کافی در این زمینه، تمرین کرده باشند.
- دانش‌آموز هنگام خواندن باید شکل کلی کلمه را بخواند و چشمش روی اجزای کلمه، مکث نکند.

● دانش‌آموز هنگام خواندن باید بتواند به معنی و مفهوم آنچه می‌خواند، توجه کند و به درک درستی از مطلب برسد.

● اگر دانش‌آموز دایره دید خود را روی کلمه بعدی در جمله گسترش دهد، ارتباط کلمه‌های یک عبارت با مکث‌های نابجا قطع نمی‌شود.

● بهتر است بچه‌ها حین خواندن با توجه به معنی جمله و نشانه‌های نقطه‌گذاری، آهنگی مناسب به کلام خود بدهند. آنان باید بدانند که تکیه صدا باید روی کدام کلمه یا کدام صدا در کلمه باشد. در کجا باید مکث کنند، باید بتوانند حالت‌های تعجب و شادی، طلب، خشم، خبر، سؤال و... را با رعایت آهنگ مناسب، مجسم و بیان کنند.

● املا

در یک طرف برگه املا، متن املا را با رعایت اصول صحیح بخوانید تا دانش‌آموزان بنویسند. پس از اتمام این مرحله، در پشت برگه، دانش‌آموز به سؤالات املائی که نمونه آن در کتاب نگارش آمده است، پاسخ می‌دهد. تقدّم مراحل یادشده، خیلی مهم نیست. مهم این است که همزمان با سنجش پیشرفت دانش‌آموز در املا نویسی، آموزش هم در این زمینه انجام شود.

● درس دوم: زنگ ورزش

■ اهداف

- ۱- معرفی استخر به عنوان یک مکان ورزشی .
- ۲- آشنایی دانش‌آموزان با فواید ورزش به ویژه شنا.
- ۳- طبقه‌بندی و گسترش واژگان دانش‌آموزان با بهره‌گیری از شبکه معنایی.
- ۴- ایجاد درک تطابق معنایی و دستوری بین فعل و فاعل .

■ آموزش

■ جلسه اول

■ جلسه اول	
۱- تدریس درس	۳۰ دقیقه
۲- درست و نادرست و درک مطلب	۱۵ دقیقه

● روش تدریس پیشنهادی

گردش علمی، قصه‌گویی

● گردش علمی

روش گردش علمی، گاهی برای مطالعه موضوع درس به کار گرفته می‌شود. از آنجایی که «طرح سباح»، در مدارس، ویژه دانش‌آموزان پایه سوم اجرا می‌شود، به راحتی می‌توان در مکان استخر، نکات لازم آموزشی را تدریس کرد و استخر را به عنوان یک مکان ورزشی معرفی نمود.

گردش علمی از نظر برنامه‌ریزی سه مرحله دارد :

● مرحله اول : فعالیت‌های قبل از رفتن به گردش علمی.

● مرحله دوم : فعالیت‌های ضمن گردش علمی.

● مرحله سوم : فعالیت‌های بعد از گردش علمی.

رعایت نکات ایمنی، نظم و ترتیب و حضور و غیاب دانش‌آموزان و

ارزشیابی گردش علمی بسیار مهم است.

● خوانش متن

خواندن فرایندی تعاملی است و دربرگیرنده پردازش‌های هم‌زمان در سطوح چندگانه زبان و شناخت است؛ لذا باید به این امر به عنوان یک فرایند با معنا برخورد کرد و در یک برنامه کارآمد که توسط معلمان طراح می‌شود، اهمیت آن را برای بچه‌ها تفهیم نمود.

متن درس را با صدای رسا برای دانش‌آموزان بخوانید و بر نکات

مهم تأکید نمایید.

● درک مطلب

معلمی که در آموزش خواندن، مهارت دارد، برای تدریس خواندن به کودکان بر چند لایه از دانش آنان تکیه می‌کند. چهار حوزه وسیع و مهم خواندن از دیدگاه «گاف و هنری» (۱۹۸۶) به شرح ذیل می‌باشد :

۱- رمزگشایی : تبدیل واژه‌های مکتوب به تلفظ معادل آنها.

۲- واژگان : درک معنای واژه‌ها و فعال‌سازی شبکه‌ای از تداعی‌ها.

۳- درک جمله و عبارت : درک جمله‌ها و واحدهای متن، متناسب با نقش‌های کارکردی آنها.

۴- درک متن : ایجاد انسجام بین گزاره‌های متن و درک کل متن به عنوان یک پیکره

واحد.

بهبتر است برای رسیدن به هدف درک متن، این فعالیت حتماً در جلسه اول تدریس و بعد از خوانش متن درس انجام گیرد تا مطالب در ذهن بچه‌ها بماند.
در انجام فعالیت «درست و نادرست» و درک مطلب به همان شیوه درس اول اقدام شود.
لازم به ذکر است در درس دوم نیز تنها به درک اطلاعات صریح متن بسنده شده است.

■ جلسه دوم

۱- واژه‌آموزی	۲۰ دقیقه
۲- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه

● واژه‌آموزی

برخی واژه‌ها به لحاظ معنایی مخالف یکدیگرند. آموزش این دسته از کلمات به دانش‌آموزان با تکرار و تمرین میسر می‌شود.
با طراحی یک بازی می‌توانید دانش‌آموزان را دو به دو روبه‌روی هم قرار دهید. یکی از آنها کلمه‌ای را بگوید و دانش‌آموز مقابل، به کلمه مخالف آن اشاره کند. در این درس با استفاده از شبکه معنایی به آموزش این مبحث پرداخته شده است. در واقع در این نوع آموزش، واژه‌های مخالف فصل تابستان و زمستان در ذهن، طبقه‌بندی می‌شوند. پیشنهاد می‌شود دانش‌آموزان در هر گروه، جدولی مانند جدول کتاب، طراحی کنند و عنوان را به جای تابستان و زمستان، دو واژه متضاد دیگر قرار دهند. پس از تکمیل، جدول را به تابلو بچسبانند تا اعضای گروه‌های دیگر آن را ببینند و درباره آن اظهار نظر نمایند. لازم است معلم در انتخاب عناوین بالای ستون، دقت کند که مسیر آموزش هموار باشد.

● تمرین خواندن

در این قسمت، خواندنِ با صدا از نوع "خواندن خطابی" پیشنهاد می‌شود. در این روش بچه‌ها به انتخاب معلم به نوبت متن درس را می‌خوانند و بقیه ضمن گوش دادن، به متن کتاب هم نگاه می‌کنند. شما باید هنگامی که دانش‌آموز به صورت خطابی متن را می‌خواند، به طرز خواندن وی دقت کنید؛ اشکالات و اشتباهاتش را یادداشت کرده، پس از پایان خواندن به وی تذکر دهید.

■ جلسه سوم	
۱- فعالیت‌های نوشتاری	۲۵ دقیقه
۲- نگاه کن و بگو	۲۰ دقیقه

● صفحه اول کتاب نگارش

در تمرین دوم صفحه اول کتاب نگارش حتماً دانش‌آموزان کتاب فارسی را باز کرده، کلمات یاد شده را پیدا کنند و رونویسی انجام دهند.

● پاسخ تمرین ۳: راستگو ← دروغگو

روز ← شب   گرم ← سرد   غروب ← طلوع

● نگاه کن و بگو

در این فعالیت، افزایش قدرت استنتاج بصری و تقویت مهارت سخن گفتن مدنظر است. سخن گفتن یکی از ارکان زبان‌آموزی است که پرداختن به آن ضرورت دارد. تصاویر فعالیت «نگاه کن و بگو»، مسیر سخن گفتن را برای دانش‌آموز هموار می‌کند. هدف این است که دانش‌آموز با دیدن تصویرها موضوع را تشخیص دهد، مطالب را در ذهن خود منظم کند و منسجم سخن بگوید. شایان ذکر است در پایه اول و دوم، دانش‌آموزان فرصت کافی داشتند تا خلاقانه در مورد تصاویر صحبت کنند. در پایه سوم به صحبت آنها جهت داده می‌شود؛ لذا معلم باید از پراکنده‌گویی دانش‌آموزان جلوگیری کند و به سخن آنها نظم بخشد.

■ جلسه چهارم

۱- املا	۲۵ دقیقه
۲- پیاموز و بگو	۲۰ دقیقه

● املا

برای این جلسه، املاي گروهی پیشنهاد می‌شود. در مرحله اول از اعضای گروه بخواهید یک متن املا تهیه کنند. تعداد سطرها را تعیین کنید. بعد از اینکه متن‌ها به صورت خوش‌خط، روی برگه‌ها پاک‌نویس شدند، متن‌ها را در گروه‌ها جابه‌جا کنید. یک نفر به عنوان رهبر گروه متن املا را بخواند و بقیه اعضای گروه بنویسند. در انتها فرصت بدهید تا املاي خود را به کمک هم‌گروهی‌ها تصحیح کنند و برگه‌ها را به شما تحویل دهند.

● پیاموز و بگو

در این فعالیت هماهنگی بین فعل و فاعل مورد نظر است. دانش‌آموزان باید به این توانایی برسند که بین فاعل و فعل به لحاظ شخص و شمار تطابق ایجاد کنند. لازم به ذکر است که نباید مفهوم شخص و شمار برای دانش‌آموز توضیح داده شود. این آموزش کاملاً غیرمستقیم انجام می‌شود. در مورد دانش‌آموزان فارسی زبان این امر بدیهی است. آنها در سخن گفتن خود به‌طور خودکار بین فاعل و فعل مطابقت ایجاد می‌کنند. این آموزش به آنها کمک می‌کند، مطابقت را آگاهانه انجام دهند و نسبت به این موضوع توجه پیدا کنند. در مورد دانش‌آموزان دو زبانه این آموزش مؤثرتر است.

جملاتی را که جای فاعل و در بعضی دیگر جای فعل خالی است، روی تخته بنویسید، سپس از بچه‌ها بخواهید که جاهای خالی را تکمیل کنند.

■ جلسه پنجم	
۲۰ دقیقه	۱- فعالیت‌های نوشتاری
۲۵ دقیقه	۲- تمرین خواندن

● صفحه دوم کتاب نگارش

تمرین یک و دو در این صفحه بر تقویت املا تأکید دارند و تمرین سه، فضای تطابق فاعل و فعل را توسط دانش‌آموز فراهم می‌نماید.

● تمرین خواندن

در این جلسه، صامت‌خوانی (خواندن مستقل و بی‌صدا) پیشنهاد می‌شود. از دانش‌آموزان بخواهید که به صورت انفرادی بدون صدا و با حرکت چشم، متن درس را بخوانند. اگر احساس می‌کنید دانش‌آموزان در خواندن متن ضعف دارند، می‌توانید از روش «هم‌خوانی» استفاده کنید. در این نوع خواندن یکی از بچه‌ها متن را می‌خواند و دانش‌آموزان دیگر با صدای بلند آن را تکرار می‌کنند. توجه کنید که در استفاده از این روش جانب اعتدال را نگه دارید.

■ جلسه ششم	
۱- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه
۲- ارزشیابی از فعالیت‌های درس	۲۰ دقیقه

● تمرین خواندن (تأکید بر لحن، آوا و آهنگ مناسب)

متن درس دوم نیز یک متن روایی است و توضیحات ارائه شده در درس اول برای این درس نیز مناسب است.

● ارزشیابی از فعالیت‌های درس

در بخش ارزشیابی شفاهی، پیشنهاد می‌شود که با استفاده از کارت‌های جعبه سؤالات شفاهی، از افراد پرسش کنید و بر جواب‌های صحیح تأکید نمایید. برای این منظور کارت‌هایی با ابعاد یکسان تهیه کنید و بر روی هر کدام یک سؤال بنویسید. هنگام پرسش و پاسخ، دانش‌آموز یکی از کارت‌ها را برحسب تصادف، بیرون می‌کشد، با صدای بلند می‌خواند و پاسخ می‌دهد. بدین ترتیب کار معلم در تعیین سطح دشواری سؤالات و رعایت انصاف در پرسش، آسان می‌شود.

■ جلسه هفتم	
۱- فعالیت‌های نوشتاری	۲۵ دقیقه
۲- مرور آموخته‌ها	۲۰ دقیقه

● صفحه سوم کتاب نگارش (هنر و سرگرمی)

این صفحه با خوش‌نویسی آغاز می‌شود. خط خوش هنر است؛ چرا که جلوه‌گاه زیبایی است و تصویری از پنهان وجود و زیر و بم روح هنرمند می‌نمایاند. با خط زیبا، واژه‌ها جان می‌گیرند؛ به قلمرو احساس و ذوق و اندیشه خواننده زودتر گام می‌گذارند و با جان مخاطب صمیمی‌تر می‌شوند. در بخش دوم این صفحه، دانش‌آموزان برای جدول، پرسش‌های مناسب می‌نویسند.

● مرور آموخته‌ها

در بخش دوم زنگ، با هدف تثبیت و تعمیق آموخته‌ها، به مرور مطالب فصل بپردازید.

■ جلسه هشتم	
۱- فعالیت‌های نوشتاری	۲۵ دقیقه
۲- ارزشیابی مهارت خواندن	۲۰ دقیقه

● صفحه چهارم کتاب نگارش

در فعالیت نگارشی این صفحه، دانش‌آموز درباره موضوع تصاویر جملاتی می‌نویسد که با هم ارتباط دارند و درباره تصویر توضیح می‌دهند. آموزش نگارش در این صفحه یک گام جلوتر رفته است و ارتباط معنایی جملات را در بند، به دانش‌آموزان گوشزد می‌کند. به عبارت دیگر در درس گذشته، معیار شناخت بند فقط ساختاری بود اما در این درس، ملاک معنایی نیز اضافه می‌شود. هدف این است که به کمک تصاویر در نوشته دانش‌آموزان انسجام ایجاد شود و پراکنده‌گویی اتفاق نیفتد. بهتر است دانش‌آموزان مطالب خود را در کلاس بخوانند و معلم با تأکید بر نقاط قوت نوشته‌های دانش‌آموزان، علاقه‌مندی به نوشتن را در ایشان نهادینه نماید.

● ارزشیابی مهارت خواندن

مطابق با توضیحاتی که در جلسه دهم درس اول آمد، ارزشیابی انجام می‌پذیرد.

■ جلسه نهم	
۱- بخوان و ببندیش (قصه تنگ بلور)	۴۵ دقیقه

همان گونه که در فصل اول اشاره شد، نتایج آزمون جهانی سنجش سواد خواندن (پرلز) نشان می‌دهد که توانایی درک متن دانش‌آموزان ایرانی کم است. در واقع دانش‌آموزان، عادت به مطالعه متن طولانی ندارند و تمرکز به هنگام صامت‌خوانی متن را تمرین نکرده‌اند. متن‌های بخوان و

بیندیش با هدف تقویت درک متن در کتاب گنجانده شده است. هدف اصلی در اولین متن بخوان و بیندیش، ایجاد عادت به مطالعه متن طولانی و تقویت تمرکز می‌باشد. دستیابی به این هدف، بسیار اهمیت دارد؛ بنابراین کل ۴۵ دقیقه وقت کلاس به صامت‌خوانی و پاسخ به سؤالات درک و دریافت اختصاص داده شده است. این داستان با توجه به سرفصل، نگاهی به نهاد فرهنگی موزه دارد و دانش‌آموزان پس از خواندن داستان باید بتوانند به سؤالات آن که هر سه مربوط به درک صریح اطلاعات متن است، پاسخ دهند. لازم است دانش‌آموزان داستان را به صورت فردی و با روش صامت‌خوانی مطالعه کنند. سپس هر یک به‌طور فردی به سؤالات پاسخ بدهند. در پایان، پاسخ دانش‌آموزان در کلاس بررسی می‌شود. پیشنهاد می‌گردد معلم نیز سؤالاتی را از متن بخوان و بیندیش با هدف درک اطلاعات صریح متن طرح کند و از دانش‌آموزان بخواهد بعد از خواندن متن به صورت فردی به سؤالات پاسخ دهند.

■ جلسهٔ دهم	
۱- مثل (آشپز که دو تا شد...)	۲۵ دقیقه
۲- املا	۲۰ دقیقه

● مثل

مثل، سخن کوتاه و مشهوری است که به قصه‌ای عبرت‌آمیز یا گفتاری نکته‌آموز اشاره دارد و جای توضیح بیشتر را می‌گیرد. بعضی از مثل‌ها حاصل پندهای دانایان یا پیشوایان مذهبی یا تجربه‌های زندگی مردم است. این گونه مثل‌ها را «حکمت» می‌گویند. درست به کار بردن مثل در گفتار و نوشتار، یک هنر است و اگر در جای نامناسب به کار رود، هدف‌گوینده را نمی‌رساند. پیشنهاد می‌شود مثل با روش ایفای نقش توسط دانش‌آموزان در کلاس اجرا شود.

● املا

املا با همان کیفیتی که در جلسهٔ نهم درس اول مطرح شد، برگزار می‌گردد. اگر برگه‌ها در همان جلسه تصحیح شود و راهکارهای بهبود وضعیت املا نویسی دانش‌آموزان به صورت فردی ارائه شود، نتیجهٔ آموزش، توسعه یافته‌تر است.

■ جلسه یازدهم

۱- املا	۲۰ دقیقه
۲- فعالیت‌های نوشتاری	۲۵ دقیقه

● املاي پایان فصل

در انتهای فصل با هدف سنجش پیشرفت دانش‌آموزان در مهارت
املا نویسی یک املاي تقریری با متن ترکیبی توصیه می‌گردد.

● صفحه آخر فصل (فعالیت‌های تکمیلی)

سؤالات درست و نادرست، درک مطلب و درک و دریافت در
این فصل با هدف درک اطلاعات صریح متن طرّاحی شده‌اند. در صفحه
فعالیت‌های تکمیلی، درک اطلاعات صریح متن به دانش‌آموزان آموزش
داده می‌شود. برای این کار، دانش‌آموزان به گروه‌های ناهمگن (شامل
فراگیران تندآموز، کندآموز و متوسط) تقسیم شوند. به این ترتیب در کلاسی با
۳۰ دانش‌آموز، پنج گروه تشکیل خواهد شد که در مقایسه با هم تقریباً عملکرد یکسانی
دارند. سپس از گروه‌ها بخواهیم به کمک یکدیگر تمامی اطلاعات صریح متن ضرب‌المثل کتاب
فارسی را روی یک ورق کاغذ بنویسند. برای این منظور ابتدا معلم اطلاعات اولین جمله را
استخراج می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهد مانند نمونه عمل کنند. در پایان به ترتیب از هر گروه
یک دانش‌آموز کنار تخته می‌آید و یک جمله از اطلاعات متن را روی تخته می‌نویسد. در نهایت
تمامی اطلاعات صریح متن توسط دانش‌آموزان روی تخته نوشته می‌شود. هنگام فعالیت گروهی
دانش‌آموزان، معلم تنها نقش هدایت‌گری دارد. در پایان، معلم در زمینه یافتن اطلاعات صریح متن،
آگاهی لازم را به دانش‌آموزان می‌دهد.

پس از آموزش، تمرین دوم صفحه فعالیت‌های تکمیلی که مربوط به درک اطلاعات صریح
متن است، توسط هر دانش‌آموز به صورت فردی انجام شود.

فصل دوم: بهداشت

درس سوم: آسمان آبی، طبیعت پاک

درس چهارم: آواز گنجشک

فصل دوم : بهداشت

مهارت‌های خوانداری

درس سوم :
آسمان آبی، طبیعت پاک
متن و تصویر

- درست و نادرست — درک اطلاعات صریح متن
- درک مطلب — رسیدن به استنباط
- واژه‌آموزی — کلمات هم‌خانواده
- نگاه کن و بگو
- بیاموز و بگو — آشنایی با دو گونه گفتاری و نوشتاری
- نمایش (بی کلام)

بخوان و حفظ کن :
هم‌بازی

- درست و نادرست — درک اطلاعات صریح متن
رسیدن به استنباط
- درک مطلب — درک اطلاعات صریح متن
- واژه‌آموزی — شبکه معنایی، با هدف طبقه‌بندی
واژگان ذهنی
- نگاه کن و بگو
- بیاموز و بگو — نشانه‌های نگارشی

درس چهارم :
آواز گنجشک
متن و تصویر

- درک و دریافت — درک اطلاعات صریح متن
رسیدن به استنباط

بخوان و بیندیش : مورچه ریزه
مثل : هر چه کنی به خود کنی

مهارت‌های نوشتاری

درس سوم : آسمان آبی،
طبیعت پاک

- فقرت‌های درس
- هنر و سرگرمی
- نگارش

درس چهارم : آواز گنجشک

- فقرت‌های درس
- هنر و سرگرمی
- نگارش

- فقرت‌های تکمیلی — رسیدن به استنباط

اهداف فصل دوم: بهداشت

- ۱- آشنایی با بهداشت و فواید آن
- ۲- تقویت توانایی حفظ شعر
- ۳- تقویت مهارت درک متن و بهبود سواد خواندن
- ۴- کسب مهارت در کاربرد ضرب‌المثل‌ها
- ۵- تقویت پاره مهارت‌های نوشتاری «رونویسی، املا، نگارش» در کتاب نگارش
- ۶- تقویت مهارت سخن‌گفتن و دقت بصری و ایجاد ارتباط منطقی بین تصاویر
- ۷- ایجاد نگرش مثبت در دانش‌آموزان در خصوص رعایت اصول بهداشتی
- ۸- آشنایی با زبان محاوره در متن نوشتاری
- ۹- گسترش شبکه‌ها و اثرگذاران دانش‌آموز
- ۱۰- ایجاد علاقه‌مندی به خط تحریری و اصول درست‌نویسی
- ۱۱- تقویت مهارت روان‌خوانی
- ۱۲- طبقه‌بندی مفاهیم در ذهن و تقویت تفکر منطقی

● درس سوم: آسمان آبی، طبیعت پاک

■ اهداف

- ۱- ارتقای نگرش دانش‌آموزان نسبت به بهداشت محیط اطراف
- ۲- آشنایی دانش‌آموزان با نحوه گزارش نویسی
- ۳- بهبود سواد خواندن و توسعه درک متن دانش‌آموزان
- ۴- ترغیب دانش‌آموزان به رعایت بهداشت با اشاره به آموزه‌های دینی
- ۵- تقویت مهارت نوشتن دانش‌آموزان و جایگاه محاوره‌نویسی در متن
- ۶- گسترش ارتباطات میان گروهی دانش‌آموزان با اجرای نمایش

■ آموزش

■ جلسهٔ اوّل	
۱- تدریس درس	۳۰ دقیقه
۲- درست و نادرست، درک مطلب	۱۵ دقیقه

● روش تدریس پیشنهادی

روش تدریس اعضای گروه، بارش فکری

● روش تدریس اعضای گروه

در این الگو هر فراگیر می‌تواند به اعضای گروه خود آموزش بدهد. بنابراین هر عضو هم به عنوان معلّم و هم به عنوان شاگرد عمل می‌کند. در اجرای این الگو، همیاری بین اعضای گروه راز موفقیت است. هیچ‌کسی نمی‌تواند در کلاس درس، خاموش باشد.

● شیوهٔ اجرا :

۱- کلاس را به گروه‌های سه نفره تقسیم کنید.

۲- به اعضای گروه‌ها شماره بدهید. مثال :

● گروه لاله : فاطمه شماره ۱ - پروانه شماره ۲ - بهناز شماره ۳

● گروه رز : ثمین شماره ۱ - ساجده شماره ۲ - راضیه شماره ۳

۳- از دانش‌آموزان بخواهید کتاب فارسی را باز کنند و به متن درس سوم (آسمان آبی، طبیعت پاک) نگاه کنند.

۴- متن درس این قابلیت را دارد که به سه بخش تقسیم شود و لطمه‌ای به پیوستگی مطالب وارد نشود به همین دلیل این روش برای این درس مناسب است.
متن درس را به ۳ قسمت تقسیم کنید.

- قسمت اول: از شروع درس تا گزارش گروه اول
- قسمت دوم: گزارش گروه اول (شهر ما، خانه ما)
- قسمت سوم: گزارش گروه دوم (اول دفتر به نام ایزد دانا)

۵- مطالعه هر قسمت از درس را به صورت فردی به افراد گروه بر حسب شماره، واگذار کنید.

● معلم:

- دانش‌آموزان شماره ۱ هر گروه، قسمت اول درس را به صورت انفرادی و با چشم بخوانند و خوب دقت کنند.
- دانش‌آموزان شماره ۲ هر گروه، قسمت دوم درس را به صورت انفرادی و با چشم بخوانند و خوب دقت کنند.
- دانش‌آموزان شماره ۳ هر گروه، قسمت سوم درس را به صورت انفرادی و با چشم بخوانند و خوب دقت کنند.

در این بخش، زمان مطالعه را برای دانش‌آموزان تعیین کنید.

۶- از دانش‌آموزان بخواهید، شماره‌های مانند هم از هر

گروه، یک جا جمع شوند و گروه جدید تشکیل دهند.

مثال: (فاطمه و ثمین و ...) در یک گروه

قرار می‌گیرند. (پروانه و ساجده) در گروهی دیگر

قرار می‌گیرند و ...

۷- اعضا در گروه‌های جدید یک به یک به

نوبت هر چه را که از مطالعه قسمت مربوط به خود

آموخته‌اند برای هم گروهی، توضیح دهند. بدین ترتیب

آموخته‌های هر نفر با تکرار مطلب، تثبیت و کامل می‌شود

این قسمت به طور همزمان در همه گروه‌ها اتفاق می‌افتد).

۸- از دانش‌آموزان بخواهید به گروه اصلی خود برگردند.

۹- دانش‌آموزان بعد از استقرار در گروه، به ترتیب شماره، مطالبی را که فرا گرفته‌اند برای هم توضیح می‌دهند. بدین ترتیب متن درس سوم توسط دانش‌آموزان اعضای گروه تدریس می‌شود.

۱۰- اینک به جمع‌بندی مطالب بپردازید. تعدادی از بچه‌ها جلوی کلاس آمده و برای کل کلاس توضیحاتی ارائه می‌دهند. بعد از تفهیم مطلب، بخش روخوانی درس را انجام داده و به تمرین‌های درک مطلب و درست و نادرست بپردازید.

● درک مطلب

توجه داشته باشید که در فرایند درک مطلب در این فصل، پس از آموزش تمرکز و درک اطلاعات صریح متن، گامی فراتر رفته و به استنباط پرداخته می‌شود. به عنوان مثال وقتی سؤال شده است، «آسمان آبی نشانه چیست؟» دانش‌آموز به کمک استنباط می‌تواند پاسخ دهد که نشانه هوای تمیز است، چون مستقیماً در متن ذکر نشده است. شایان ذکر است سؤال‌ها به لحاظ سطح دشواری، طوری طراحی شده است که ابتدا پاسخ ساده‌ترین پرسش‌های استنباطی از دانش‌آموز خواسته می‌شود و در انتهای فصل، آخرین سؤال درک و دریافت را تنها با رسیدن به استنباط غیرمستقیم می‌توان پاسخ داد.

■ جلسه دوم

۱- واژه‌آموزی	۲۰ دقیقه
۲- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه

● واژه‌آموزی

به کلماتی که از یک ریشه و خانواده هستند و در سه حرف اصلی اشتراک دارند، کلمات هم‌خانواده می‌گویند، شناخت ویژگی هم‌خانواده بودن، به تشخیص شکل کلمات و درست‌نویسی در املا به دانش‌آموزان کمک می‌کند. موضوع هم‌خانواده بودن کلمات را فقط در کلمه‌های عربی

آموزش می‌دهیم.

معلمان گرامی لازم است توجه کنند که آموزش، فقط با توجه به حوزه معنایی کلمات هم‌خانواده انجام شود و حتی از ارائه عنوان کلمات هم‌خانواده به دانش‌آموزان پرهیز شود. تعدادی از کلمات هم‌خانواده را در دو یا سه دسته به صورت درهم از طنابی که بالای تخته سیاه نصب کرده‌اید، با گیره آویزان کنید. سپس نمایندگان گروه، جلوی کلاس آمده، دسته‌های کلمات را مرتب کنند. شما نیز به ایشان کمک کنید. اگر تخته هوشمند داشته باشید، می‌توانید با استفاده از این رسانه، تدریس را به صورت جذاب ارائه دهید. شایان ذکر است که تولید محتوای الکترونیکی قبل از تدریس، در پیشبرد اهداف آموزشی، مؤثر و مفید است.

● تمرین خواندن

با تقویت مهارت خواندن، مهارت‌های زبانی دیگر به ویژه نوشتن، گسترش می‌یابد. لذا به این قسمت از کار اهمیت بدهید. خواندن، اصلی‌ترین ابزار آموزش است. پرورش و تقویت مهارت خواندن موجب پرورش و به کار انداختن همه قوای فکری و ذهنی «یعنی» قوه تمیز، استدلال، تعمیم، تجزیه و قضاوت می‌گردد که هر کدام در نگارش و املاي دانش‌آموز، نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. برای بهبود سواد خواندن می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید مطلبی را که دانش‌آموزان دیگر با صدای بلند می‌خوانند، آنها خود آهسته بخوانند.

■ جلسه سوم

۱- فعالیت‌های نوشتاری	۲۵ دقیقه
۲- نگاه کن و بگو	۲۰ دقیقه

● صفحه اول کتاب نگارش

تمرین سوم از صفحه اول کتاب نگارش درس سوم :

پاسخ ← درس، مدرسه، تدریس

ربط، رابط، مرتبط

شکر، شاکر، مشکور

• نگاه کن و بگو

فعالیت نگاه کن و بگو را با قوت و ارائه شگردهای خلاقانه مانند دروس قبل عملیاتی نمایید.

■ جلسه چهارم	
۱- املا	۲۵ دقیقه
۲- پیاموز و بگو	۲۰ دقیقه

• املا

در این قسمت، روش «املا به خود» پیشنهاد می‌شود. از دانش‌آموز بخواهید یک متن املا با تعداد سطرهای مشخص تهیه کند. چند بار از روی آن بخواند، سپس آنچه را به خاطر سپرده است، به خود املا بگوید و بنویسد.

• پیاموز و بگو

در این بخش، هدف این است که دانش‌آموزان با دو گونه زبان (گونه گفتاری، گونه نوشتاری) آشنا شوند. برای آموزش آن می‌توان دو کتاب داستان به کلاس آورد که یکی با زبان نوشتاری تدوین شده است و دیگری با زبان گفتاری. در واقع خواندن و مقایسه دو متن سبب می‌شود دانش‌آموز بین آن دو تمایز قائل شود.

گاهی دانش‌آموز هنگام املا کلمات را به زبان گفتاری می‌نویسد. برای جلوگیری از این مشکل می‌توانیم یک املا با گونه گفتاری اجرا کنیم و توضیح دهیم که اگر این کار با آگاهی انجام شود، اشکالی ندارد اما وقتی متن با گونه نوشتاری خوانده می‌شود، املاي آن نیز باید به صورت نوشتاری باشد.

در نوشتن متن، رعایت اصول درست نویسی و پرهیز از شکسته

نوشتن و محاوره، توصیه می‌شود. توجه کنید می‌توانید به عنوان تکلیف شب به این آموزش بیشتر بپردازید.

■ جلسه پنجم	
۱- فعالیت‌های نوشتاری	۲۰ دقیقه
۲- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه

● صفحه دوم کتاب نگارش

هرگاه در یک عبارت، کلمه اول به نشانه‌های (ه ه) ختم شود برای ربط به کلمه دوم «یای میانجی» می‌آید؛ در غیر این صورت _ ربط دو کلمه را به هم ربط می‌دهد. علت این است که ساخت هجایی زبان فارسی امکان حضور دو مصوت پشت سرهم را ندارد؛ بنابراین برای آسان کردن تلفظ، یک صامت میانجی بین آنها می‌آید.

● تمرین ۱ :

ی میانجی	_ ربط
هفته گذشته	همراه آموزگار
دامنه کوه	گزارش گروهی
نماینده گروه	مطالب ما
پونه وحشی	غرق شادی

● تمرین خواندن

توجه به تفاوت‌های میان دانش‌آموزان از لحاظ توانایی‌های مهارت خواندن آنها، مهم است.

تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان بر چگونگی پیشرفت کسب مهارت خواندن آنها تأثیر می‌گذارد.

■ جلسه ششم	
۱- نمایش	۲۵ دقیقه
۲- تمرین خواندن	۲۰ دقیقه

● نمایش

ابتدا متن نمایش در گروه کامل شود و سپس در کلاس به اجرا درآید.

● تمرین خواندن (تأکید بر لحن، آوا و آهنگ مناسب)

متن درس، مجدداً روایی است و همان آموزش درس اول برای آن کافی است. در واقع تمرین لحن در متن‌های مختلف در جلسه ششم هر درس بر تقویت لحن دانش‌آموزان و آشنایی آنان با شیوه‌های مختلف خوانش متن، کمک می‌کند.

■ جلسه هفتم	
۱- فعالیت‌های نوشتاری	۴۵ دقیقه

● صفحه سوم کتاب نگارش

معلم برای انجام درست تمرین اول، خود باید توانایی و قابلیت لازم برای خواندن و زیبانویسی را داشته باشد. معلمی که خط زیبا ندارد، نخواهد توانست صرفاً با گفتن و توضیح دادن،

خط دانش‌آموز را زیبا سازد. در این نوع یادگیری بین مهارت‌های ویژه معلم و یادگیری مؤثر رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. لذا لازم است معلمان محترم به این نکته توجه داشته باشند.

■ جلسه هشتم	
۱- فعالیت‌های نوشتاری	۲۵ دقیقه
۲- مرور آموخته‌ها	۲۰ دقیقه

● صفحه چهارم کتاب نگارش

مطالب بخش نگارش با رعایت سلسله مراتب آموزشی، دانش‌آموز را در نوشتن یک بند خوب، یاری می‌رساند. در این صفحه پس از دو جلسه تمرین بندنویسی، تعریف بند ارائه می‌شود. در واقع نوع آموزش به گونه‌ای طراحی شده است که دانش‌آموزان در عمل به این معنی می‌رسند. آنها در درس اول ملاک ساختاری را آموختند و در درس دوم به ملاک معنایی رهنمون شدند. حالا در درس سوم جمع‌بندی می‌کنند که متن به لحاظ ساختاری از چند جمله تشکیل شده است و به لحاظ معنایی این جملات مرتبط هستند. لازم به ذکر است مطالب داخل کادر به هیچ‌وجه برای حفظ کردن نیست و فقط به هدایت و جمع‌بندی ذهنی دانش‌آموز کمک می‌کند. پس از اتمام بندنویسی از دانش‌آموزان بخواهید، نوشته‌های خود را در گروه برای دوستانشان بخوانند.

● مرور آموخته‌ها

در مرور مطالب درس، یک بار دیگر جایگاه یای میانجی در عبارت، کلمات هم‌خانواده و مطالبی را که احتیاج به تمرین دارند، در کلاس یادآوری نمایید.

■ جلسه نهم

۱- بخوان و حفظ کن	۲۵ دقیقه
۲- ارزشیابی از فعالیت‌های درس	۲۰ دقیقه

● بخوان و حفظ کن

موضوع شعر، بهداشت روانی است و دارای یک مضمون عاطفی است که پرداختن به آن در کلاس، جای تأمل و دقت دارد. ابتدا به روش بارش مغزی، نگرش‌ها و نظرات دانش‌آموزان را جویا شده، سپس مطلب خود را جمع‌بندی نمایید. شعر «هم‌بازی» سروده اسدالله شعبانی است. شعبانی متولد ۱۳۳۷ است و در زمینه ادبیات کودکان آثار متعددی دارد.

● ارزشیابی از فعالیت‌های درس

در این قسمت یک نمونه آزمون مداد کاغذی، جهت بهره‌مندی معلمان ارائه می‌گردد.

باسمه تعالی	
نام و نام خانوادگی:	آزمون مداد کاغذی درس سوم: آسمان آبی، طبیعت پاک
تاریخ:	
۱- در جای خالی کلمات، نشانه صحیح را بگذار.	
هفته گ... شته، در محب... سی سالم، به گردش علمی رفتیم. آسمان... ف بود و گل‌ها... برق شادی بودند چون طبیعت... پاکیزه بود و آشد... سال و زباله باع... آلودگی نشده بود.	
۲- کلمات هم‌خانواده را به هم وصل کن.	
درس - ربط - شکر - شاکر - رابط - تدریس	
۳- این بند را از حالت گفتاری به نوشتاری تبدیل کن.	
بابا کتابش خواند. اون با خوشحالی گفت: «کسانی که در محیط سالم به پیاده‌روی می‌رن، بهتر می‌تونن نفس بکشن.» بابا این مطلب تو کتاب خونده بود.	
.....	
.....	

■ جلسهٔ دهم	
۱- ارزشیابی مهارت خواندن	۲۰ دقیقه
۲- املا	۲۰ دقیقه

● ارزشیابی مهارت خواندن

با توجه به اینکه در سه درس، خواندن متن روایی با لحن درست آموزش و تمرین شده است، لازم است در ارزشیابی، معیار رعایت لحن مورد توجه قرار گیرد و این مطلب برای دانش‌آموز برجسته شود.

● املا

در این قسمت، یک نمونه متن املائی تقریری پیشنهاد می‌شود. متن می‌تواند از جملات متن درس باشد و یا این که معلم خود با استفاده از واژگان دارای ارزش املائی، یک متن بنویسد. توانایی دانش‌آموزان در ایجاد تمرکز و دقت مدنظر قرار بگیرد و از ارائهٔ متون طولانی و خسته‌کننده اجتناب گردد.

● متن پیشنهادی املا :

– در یک صبح دلپذیر بهاری به همراه پدرم به دامنهٔ کوهی رفتیم.
 – پدرم گفت: «هر چه را که می‌بینی و می‌شنوی یادداشت کن. هر چه نوشتهٔ تو کوتاه و گویا باشد بهتر است.»
 – گردش در محیط سالم انسان‌ها را غرق شادی و نشاط می‌کند و همهٔ آدم‌هایی که به کوه آمده بودند، خوب به اطراف نگاه می‌کردند تا زیبایی‌های طبیعت را بهتر ببینند و به آنها خوش بگذرد.
 – پدرم عادت دارد علاوه بر خانه، محله و طبیعت را پاکیزه نگه دارد. برای همین اگر در بین راه آشغال و زباله می‌دید آنها را در سطل زباله می‌انداخت.
 – یکی از رفتگران که رفتار پدرم را دید. بسیار تشکر کرد و گفت: «خوشحالم که شما به پاکیزگی اهمیت می‌دهید.»

بخش دوم املا شامل تمرین‌های املائی است که توسط معلمان طراحی می‌شود.

● درس چهارم: آواز گنجشک

■ اهداف

- ۱- طبقه‌بندی و گسترش واژگان دانش‌آموزان
- ۲- آشنایی با کاربرد نشانه‌های نگارشی در متن
- ۳- افزایش قدرت درک متن دانش‌آموزان
- ۴- آشنایی دانش‌آموزان با مفهوم «آلودگی صوتی»
- ۵- شناختن منابع تولیدکننده آلودگی صوتی
- ۶- ایجاد نگرش مثبت نسبت به موضوع کاهش آلودگی صوتی

● آموزش

■ جلسهٔ اول

۱- تدریس درس	۳۰ دقیقه
۲- درک متن	۱۵ دقیقه

● روش تدریس پیشنهادی

دریافت مفهوم، بارش فکری، بحث گروهی

● دریافت مفهوم

این روش شامل سه مرحله است: الف) شناسایی مفهوم، ب) آزمون دریافت مفهوم پ) تحلیل راهبردهای تفکر، که با توجه به سطح توانمندی‌های دانش‌آموزان پایه سوم در کلاس طراحی می‌شود.

برای اجرای این سه مرحله، تصاویر یا جملاتی درباره مفهوم «آلودگی صوتی» تهیه کنید. دانش‌آموزان را گروه‌بندی نموده، تصاویر را بین گروه‌ها توزیع کنید، بدون آنکه توضیحی درباره مفهوم درس بدهید از دانش‌آموزان بخواهید با دقت به تصاویر نگاه کنند و درباره تصاویر و موضوع آنها توضیح دهند.

سپس به دانش‌آموزان فرصت بدهید تا دریافت‌های خود را ابتدا در گروه بیان کرده، سپس در جمع کلاس به نوبت برای هم‌کلاسی‌ها درباره تصویر صحبت کنند. در این مرحله، جملاتی درباره آلودگی صوتی، منابع تولید آلودگی صوتی و... مطرح نموده، از دانش‌آموزان بخواهید جملات را بر مبنای درستی مفهوم، تأیید یا رد نمایند. (می‌توانید جملات را به صورت کتبی در اختیار گروه گذاشته تا با «بلی یا خیر» پاسخ دهند.)

در ادامه، جملات را به اتفاق بچه‌ها بررسی کنید و نظرات و دریافت‌های درست ایشان را تأیید نمایید. در پایان از بچه‌ها بخواهید مفهوم «آلودگی صوتی» را توضیح دهند؛ درباره زیان‌ها و منابع تولید آن و نقش خود در کاهش آلودگی صوتی گفت‌وگو نمایند. این الگو، آموزش و دریافت را در چهارچوبی علمی و اصولی طرح می‌کند.

● **نکته:** تصاویر را ترجیحاً مرتبط با آلودگی صوتی کلاس درس یا مدرسه انتخاب کنید تا فکر دانش‌آموزان به این سمت گرایش پیدا کند و نقش خود را در این زمینه بهتر درک نمایند.

یک نمونه از نمون برگ آزمون دریافت مفهوم

– دانش‌آموزان عزیز لطفاً به سؤالات زیر پاسخ بدهید.

۱- آلودگی صوتی صدای بلندی است که از شنیدن آن ناراحت می‌شویم؟

خیر بلی

۲- آیا سر و صدای دانش‌آموزان در کلاس، آلودگی صوتی ایجاد می‌کند؟

خیر بلی